

ادبیات

زبان‌ها و گویش‌های خراسان

آرزو نجفیان، چاپ اول، تهران: کتاب مرجع، ۱۳۹۱، ص. ۱۱۸

معرفی گزارشی

اسماعیل مهدوی راد

تازه‌های نگارش و نشر

داستانی از دیدگاه «روایت‌شناختی» آشنا می‌شوند. همچنین در این کتاب وجوه تخیلی حاکم بر داستان، انواع نظریات گونه‌شناختی در چهارگوشه جهان (انگلساکسونی، آلمانی، چک و شوروی)، اهداف گونه‌شناسی روایی و ... نیز بررسی شده است. در پایان کتاب هم الگوی نظری رمان زنان مشهور فرانسوی اثر روبر شال ترسیم شده است. در این ترسیم‌گری هفت داستان آن رمان بر اساس گونه روایی «هم اندرونی» تحلیل شده است. گفتنی است مطالعه این کتاب به منتقدان ادبی، دانشجویان و دانش‌پژوهان عرصه ادبیات و نقد و تحلیل متون توصیه می‌شود.

متون ایرانی (از آغاز دوره اسلامی تا پایان عصر تیموری) مجموعه رساله‌های فارسی و عربی از دانشوران ایرانی

جواد بشری؛ چاپ اول، تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۱، ۶۰۰ ص.

اثر حاضر، دفتر اول از مجموعه متون ایرانی است که در بردارنده مجموعه رساله‌های فارسی و عربی از دانشوران ایرانی است. رساله‌هایی که در این دفتر گردآوری شده است شامل رساله‌های آغاز دوره اسلامی تا پایان عصر تیموری است و مشتمل بر دو بخش است. در بخش اول هفت متن تصحیح شده با عناوین رضی‌نامه، ترجمه‌ای کهن از جزء پنجم قرآن، رساله در معرفت خواص احجار و جواهر، قصیده در علم عروض، دیوان اسماعیل بن بابا قزوینی،

کتابخانه دانشنامه جهان اسلام مجموعه منتخبی از مقاله‌های تحقیقی در زمینه‌های گوناگون شامل قرآن، حدیث، فقه، عرفان، فلسفه، کلام، زبان و ادبیات، تاریخ، جغرافیا، تاریخ اجتماعی، هنر و تاریخ علوم و جهان اسلام در دوره معاصر است. کتاب حاضر جلد چهارم این مجموعه است که در آن در چشم‌اندازی تاریخی، تحولات زبانی - گویشی منطقه خراسان بررسی شده است. بدین ترتیب در گام نخست از کتاب به ریشه‌شناسی واژه خراسان پرداخته و سپس تحولات زبانی - گویشی این منطقه در سه دوره باستان، میانه و نو شرح داده شده است. در ادامه به ویژگی‌های زبان شناختی زبان‌های رایج در خراسان کنونی - عربی، ترکی، کردی - اشاره شده و نیز گویش‌های متنوعی نظیر: تاتی، هزارگی، بلوچی، کولیان و ... توصیف شده است. در پایان وجوه اشتراک و افتراق گویش‌های خراسانی در نظام‌های آوایی و ساخت‌واژی ارائه شده است.

رساله‌ای در باب گونه‌شناسی روایت نقطه دید: نظریه و تحلیل

ژپ لینت ولت؛ مترجم علی عباسی، نصرت حجازی؛ چاپ اول، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۱، ۴۵۶ ص.

کتاب حاضر درباره «گونه‌شناسی روایت نقطه دید در داستان نویسی» نوشته شده است. از این رو در کتاب به معرفی جدیدترین دستاوردها در زمینه علم روایت‌شناسی پرداخته شده و سپس با طرح تئوری‌های موجود تا به امروز و مقایسه آنها با نظرات نویسنده، الگوهای نظری با تحلیل‌های کاربردی ارائه شده است. در این نوشتار مخاطبان با چگونگی انجام مطالعات منتقدانه و علمی در رابطه با تحلیل یک دنیای

سخنان بایزید بسطامی و فکاهات و مضاحک آمده است. بخش دوم شامل دو چاپ عکسی از «امالی» و «اخلاق معزی» است. در این مجموعه، هر رساله‌ای که در حوزه تمدن ایران پس از اسلام در هر علم و زبانی منتشر شده، ارائه می‌شود.

از کلمه تا کتاب

محمد رضا حکیمی؛ چاپ اول، قم: نور مطاف، ۱۳۹۱، ۲۶۴ ص.

مروری بر برخی از بایسته‌های تألیف و پژوهش در عرصه‌های دینی و رعایت امور ادبی در این قبیل از متون به‌ویژه در زمینه ترجمه متون دینی است. در این نوشتار از اوضاع نشر و تدوین آثار و نوشته‌های دینی در عصر کنونی به‌ویژه در ایران انتقاد صورت گرفته و برخی از اموری که باید در زمینه انتشار کتاب‌های دینی به آنها توجه نمود، مورد تأکید قرار گرفته است. نویسنده رعایت اصول فصاحت و بلاغت در تألیف متون دینی و همچنین رعایت قواعد ادبی در آنها را ضروری خوانده و معتقد است در عرصه انتشار این آثار نباید سودجویانه به قضیه نگریت و جنبه‌های مختلف تعهد شرعی و اخلاقی در انتشار این قبیل از آثار را رعایت نمود. وی سست بودن کتاب‌های دینی در زمان اخیر را یکی دیگر از آسیب‌های پیش روی انتشار کتاب در این عرصه دانسته و خطر انحراف و انحطاط در این زمینه را هشدار داده است.

هفتاد گفتار از ایرج افشار

میلاد عظیمی؛ چاپ اول، تهران: بنیاد موقوفات دکتر ایرج افشار یزدی، ۱۳۹۱، ۱۰۱ ص.

اثر حاضر، در بردارنده مجموعه‌ای از مهمترین مقالات ایرج افشار با موضوعات گوناگون و در حوزه‌های مختلف است. استاد ایرج افشار از محققان بزرگ کشورمان، در زمینه‌های گوناگون مرتبط با فرهنگ و زبان ایران زمین مقالات و آثار ارزشمند و بااهمیتی از خود به‌جا گذاشته‌اند. یکی از مهم‌ترین آثار ایشان «فهرست مقالات فارسی» است. در سایه این آثار بزرگ، بسیاری از مقالات موضوعاتی چون

ایران‌شناسی، کتاب‌شناسی، معرفی کتاب، نسخه خطی، نقد، نشریات، مباحث تاریخی، اجتماعی، جغرافیای تاریخی، ادبیات فارسی، خاطره و رساله‌های پشتیبان را شامل می‌شود.

دلیل الجنان و رکن الایمان فی وقایع الجمل و الصفین و النهروان

عباس ناسخ ترک، صابر امامی؛ چاپ اول، تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۱، ۱۳۸۲ ص.

منظومه حاضر، یکی از متون قرن یازدهم هجری به زبان فارسی است که با موضوع تاریخ صدر اسلام و جنگ‌های جمل و صفین و نهروان توسط «عباس ناسخ ترک» سروده شده است. این مجموعه، یکی از آثار ارزشمند عصر صفوی است که توسط کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتشر شده است. به اعتقاد مصحح، این منظومه دایرةالمعارفی از عقاید و جان فشانی‌های تشیع است. مطالب کتاب با کشته شدن عثمان و هجوم مردم به خانه امام علی (ع) برای بیعت با او آغاز می‌شود. سبک اشعار این منظومه به سبک عراقی و با زبانی رسمی و ادبی است و بسیار متأثر از شاهنامه فردوسی است.

نقد و بررسی کتاب‌های تاریخ ادبیات فارسی در شبه قاره

محمد شریف؛ چاپ اول، تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار یزدی، ۱۳۹۱، ۳۷۰ ص.

شبه قاره در پدیدآوردن آثار مربوط به ادبیات فارسی از جهات بسیاری پیشگام بوده و توجه به تاریخ‌نویسی ادبیات فارسی یکی از وجوه امتیاز محققان شبه قاره در منطقه است. اثر حاضر، نگاشته یکی از اساتید زبان و ادبیات فارسی در پاکستان است. نویسنده از نخستین تاریخ‌های ادبی، یعنی «شعر العجم شبلی نعمانی»، تا کتاب «نحو نثر فارسی در شبه قاره در دوره تیموریان متأخر» را تحلیل و نقد کرده است. مطالب اثر در شش فصل تنظیم شده و در آن تاریخ‌های عمومی ادبی، تاریخ‌های صنفی،

تاریخ‌های ادواری، تاریخ‌های منطقه‌ای، طبقاتی و ترجمه‌های تاریخ‌های ادبی بررسی شده‌اند. این اثر از سوی بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار منتشر شده و هدف اصلی این بنیاد، تعلیم زبان فارسی است.

علوم قرآن

هرمنوتیک و تفسیر قرآن

سیده زهرا طه حسینی؛ چاپ اول، تهران: دفتر علم، ۱۳۹۱، ۹۶ ص.

کتاب حاضر درباره محدوده هرمنوتیک در تفسیر و تأویل قرآن نوشته شده است. از این رو در کتاب با هدف طرح برخی دیدگاه‌های هرمنوتیکی که به عرصه معرفت دینی و قرآنی وارد گشته‌اند و بیان مشترکات برخی نظرات هرمنوتیکی با تفسیر و تأویل قرآن، نخست مفهوم هرمنوتیک و تأویل در لغت و اصطلاح بررسی و سپس ضمن اشاره به ارتباط تفسیر و تأویل با یکدیگر، روش‌ها و گرایش‌های تفسیر قرآن معرفی و به دنبال آن اصول و مبانی هرمنوتیک قرآنی از نظریک مسلمان موحد تبیین شده است. در این نوشتار برخی از اختلاف‌های تفسیر اصیل با هرمنوتیک آشکار و وجوه تشابه تأویل و هرمنوتیک نیز بیان شده است. در پایان آثار مثبت و منفی هرمنوتیک در تفسیر قرآن بررسی شده است. گفتنی است در این مطالعه به صورت هم‌زمان به دیدگاه مفسران شیعه و سنی و نظریه پردازان غربی (در رابطه با موضوع کتاب) توجه شده است.

بررسی مبانی و روش‌شناسی انوار درخشان در تفسیر قرآن

سیده عاطفه قرشی؛ چاپ اول، تهران: سپاس، ۱۳۹۱، ۲۰۸ ص.

موضوع این کتاب، بررسی و تحلیل روش «تفسیر انوار درخشان» اثر علامه آیت‌الله سید محمد حسینی همدانی است. کتاب حاضر، با هدف بررسی مبانی و پیش‌فرض‌های مهم مفسر در تفسیر قرآن و روش وی تکیه بر منابع

مورد استفاده‌اش تدوین شده است. در ابتدای کتاب، شرحی از زندگی آیت‌الله سیدمحمد حسینی همدانی به عنوان مولف تفسیر انوار درخشان ارائه شده، سپس در بخش معرفی تفسیر، اطلاعاتی کلی برای آشنایی مخاطب با تفسیر بیان شده و انگیزه تألیف و شیوه نگارش بیان شده و در قسمت بعد، مبانی و پایه‌های فکری مفسر در تفسیر آیات و میزان تأثیرگذاری آن در شکل‌گیری شیوه تفسیر بررسی شده است. در بخش بعد، منابع و روش تفسیر مذکور، معرفی شده و مطالبی مشتمل بر گرایش مفسر و صبغه تفسیری وی که براساس عقاید، نیازها، ذوق و سلیقه و تخصص علمی‌اش شکل می‌گیرد، درج شده و بالاخره در بخش پایانی، مباحث مطرح علوم قرآنی در تفسیر انوار درخشان بررسی گردیده است.

کلیات

نوشتن در جزایر پراکنده: جستارهایی در اخلاق پژوهش

سیدحسن اسلامی؛ چاپ اول، تهران: نور مطاف، ۱۳۹۱، ۲۱۶ ص.

بررسی بایسته‌های پژوهش و رهیافت‌های اخلاقی در مورد آن است. در این اثر ابتدا سرشت اخلاق در پژوهش و پیشینه آن اشاره شده و سپس فلسفه اخلاق پژوهش و رهیافت‌های مختلف آن بیان شده است. نویسنده ضمن بیان ضوابط اخلاقی تحقیق و تألیف و کلیه فرآیندهای پژوهش، به بیان فقر علمی یا ضعف اخلاقی موجود در این زمینه در جامعه ما اشاره کرده و بایسته‌های اخلاقی پژوهش مانند رعایت حقوق مادی و معنوی پژوهشگران را ذکر کرده است. وی در ادامه به پیامدهای منفی عدم توجه به حقوق پژوهش و انجام سرقت‌های علمی در سطوح دانشگاهی و پژوهشکده‌های مختلف اشاره کرده و به ضرورت تدوین قوانینی متفن و ضوابط اجرایی و همچنین پرهیز از سهل‌انگاری در این زمینه تأکید کرده است. نویسنده در همین رابطه به

برخی از الزامات و موانع گسترش اخلاق پژوهش اشاراتی نموده است.

از نسخه‌های استانبول: دستنویس‌هایی در فلسفه، کلام و عرفان

سیده زهرا طه حسینی؛ چاپ اول، تهران: دفتر علم، ۱۳۹۱، ۹۶ ص.

کتاب حاضر، مشتمل بر گزارش تحقیقی درباره چند متن دستنویس ارزشمند در موضوع‌های فلسفه، کلام و عرفان نظری است. این کتاب، با هدف پاسداشت و شناخت تاریخ، فرهنگ، ادب و سوابق علمی ایرانیان تدوین شده است. در این اثر، گزارش بررسی نگارنده از نسخه‌های ترجمه «کهن الملل و النحل» شهرستانی، «حدائق الحقایق» زین الدین کشی، «چهار دانشنامه فلسفی» از اثیرالدین ابهری، نسخه‌هایی از «نهایة الاقدام» شهرستانی، «شرح اشارات» فخرالدین رازی، «شرح اشارات» نصیرالدین طوسی، تلخیص «المحصل» نصیرالدین طوسی، «اعجاز البیان» صدرالدین قونوی و «شرح فصوص الحکم» عبدالرزاق کاشانی که در موضوعات فلسفه، کلام و عرفان هستند و در قرون ششم تا هشتم هجری کتابت شده و اکنون اصل آنها در کتابخانه‌های «استانبول» نگهداری می‌شود، درج شده است. در توصیف نسخه‌هایی که متن آنها به چاپ رسیده و آثاری که شناخته شده و مشهورند، به مباحث و فوائد نسخه‌شناسی بسنده شده است؛ اما در شرح نسخه‌هایی که متن آنها منتشر نشده یا مولف آنها کمتر شناخته شده، به تناسب از کتاب و مولف نیز صحبت شده است. در آغاز معرفی هر دست‌نویس به ترتیب، به عنوان اثر، نام مجموعه دارای نسخه، شماره نسخه در مجموعه مذکور، زبان اثر، خط نسخه، تعداد برگ‌ها و تاریخ کتابت آن بیان شده و در پایان نشان دستیابی به تصویر نسخه در کتابخانه «سلیمانیه» شهر استانبول آمده است.

مراجع فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه شخصی موریتانی: سیره نبوی، تفسیر و بلاغت

علی بهرامیان، سیدعلی موجانی؛ چاپ اول، قم: کتابخانه بزرگ آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی، ۱۳۹۱، ۳۳۲ ص.

معرفی نسخه‌های خطی در موضوع سیره نبوی، علم تفسیر و بلاغت موجود در یک کتابخانه شخصی در کشور موریتانی است. در این اثر سعی شده است برخی از نسخه‌های خطی موجود در بعضی از کتابخانه‌های شخصی در موریتانی در موضوعات مختلف اعتقادی، عرفانی، تفسیری و ادبی گردآوری شده و اطلاعات مأخذشناسی مربوط به این کتابها ارائه گردد. مبنای معرفی کتب و نسخ خطی در این اثر به ترتیب با بیان نام نسخه، نام مولف، نام کاتب، تاریخ کتابت، ابعاد نسخه، تعداد صفحات، نوع خط، رنگ قلم‌های به‌کارگرفته شده، تعداد سطور، ویژگی‌های ظاهری، نام کتابخانه و یا خاندانی که نسخه خطی مورد نظر در آن مخزن نگه‌داری می‌شود و سرانجام با بیان قسمتی از متن آغاز و فرجام نسخه ادامه یافته است.

فلسفه

فلسفه انتقادی تاریخ

سید ابوالفضل رضوی؛ چاپ اول، تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۱، ۳۶۰ ص.

کتاب حاضر در روایتی پژوهشی درباره ماهیت و تاریخچه فلسفه انتقادی تاریخ و مباحث و مباحث تأثیرگذار در این حوزه نوشته شده است. روش مورد مطالعه در این پژوهش توصیفی - تحلیلی بوده و هدف از انجام آن تهیه کتاب درسی برای دانشجویان رشته‌های تاریخ و تاریخ تمدن اسلامی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد است. بدین ترتیب در این پژوهش مباحثی چون: عینیت و جایگاه امر به وقوع پیوسته در تاریخ، علیت در تاریخ، تبیین در تاریخ، تعمیم قانونمندی در

است. زبان و سبک نگارش اثر فصیح، گویا و روان است و نمونه خوبی از زبان فارسی درسی در آغاز قرن هشتم در هندوستان است. مطالب کتاب به مطالعه نحوه تعلیم و تربیت صوفیان و رفتار شیخ با خاصان و مریدان پرداخته است.

تاریخ

اسناد روحانیت (دوره هفتم تا نهم مجلس شورای ملی)

فریناز متشرعی، ندا شهرداری؛ چاپ اول، تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۱، ۳۱۶ ص.

موضوع کتاب حاضر، بررسی اسناد مربوط به روحانیت شیعه در دوره هفتم تا نهم مجلس شورای ملی است. این اثر، بیست و یکمین دفتر از مجموع اسناد بهارستان است و مطالب آن در هفت بخش تنظیم شده است. کتاب مصور است و زبان نگارش اسناد عربی مآب و اداری است. اسناد روحانیت، اسناد کمیسیون‌ها و انتخابات نمایندگان روحانی در دوره‌های هفتم، هشتم و نهم محور اصلی پژوهش حاضر بر روی اسناد و مدارک است. این اسناد در مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی نگهداری می‌شوند. هدف اصلی پژوهش، شناساندن هرچه بهتر روحانیت به جامعه و نقش سیاسی و اجتماعی آنهاست.

بهاییت و رژیم پهلوی

لیلا چمن‌خواه؛ چاپ اول، تهران: نگاه معاصر، ۱۳۹۱، ۲۶۸ ص.

کتاب حاضر مشتمل بر نتایج پژوهشی است که در چهارچوب جامعه‌شناسی سیاسی و با تمرکز کوتاه بر رویکرد تاریخی و در موضوع فرآیند اقلیت سازی در ایران و اوضاع سیاسی و اجتماعی اقلیت دینی بهائیت نوشته شده است. از این رو ابتدا نظریه‌های مربوط به اقلیت‌ها و دولت‌ها بررسی و سپس سیر تکوین بهائیت از آغاز شکل‌گیری در عصر قاجار تا به قدرت رسیدن رضاشاه شرح داده شده است.

درباره تصوف و جریان آن در شمال آفریقا است. این مجموعه با هدف معرفی جریان زنده و پویای تصوف در دو کشور انقلابی تونس و مصر منتشر شده است. زبان اثر ساده، روان و به روش علمی - تحلیلی است. عناوین مقالات مندرج در این مجموعه عبارتند از: «تصوف در شمال آفریقا»، «گزارشی از جایگاه تصوف در تونس»، «صوفیان مصر، از خانقاه تا دنیای سیاست»، و «تصوف در مصر». گردآورندگان این مجموعه، تلاش کرده‌اند با تبیین جایگاه تصوف در شمال آفریقا، با اشراف علمی بیشتری به تحلیل حرکت بیداری اسلامی در کشورهای مصر و تونس دست یابند.

دفتر دانیایی

محمد بن علی ابن عربی؛ مترجم سعیده رحیمیان؛ چاپ اول، تهران: نگاه معاصر، ۱۳۹۱، ۲۷۲ ص.

کتاب حاضر در بردارنده گزیده و خلاصه‌ای از آرای ابن عربی است. نام اصلی کتاب، «المعرفه» است و ابن عرب این رساله را زنده عقاید محققان از عرفان دانسته است. موضوعات مطرح شده در این نوشتار عبارت است: معرفت‌شناسی، وجودشناسی، خداشناسی، جهان‌شناسی، انسان‌شناسی، مباحث تأویلی و عرفان عملی. مطالب کتاب، در قالب ۲۹۶ مسئله و به زبان ادیبانه و نزدیک به سبک نگارش متن اصلی تدوین شده است. این اثر مدخلی مناسب برای مطالعه کتاب‌های مفصل‌تری مانند فتوحات است و از این لحاظ قابل اهمیت است.

فوائد الفوائد: ملفوظات حضرت خواجه نظام الدین اولیا

محمد بن علی نظام الدین اولیا؛ چاپ اول، تهران: موسسه انتشارات عرفان، ۱۳۹۱، ۲۷۶ ص.

نوشتار حاضر، یکی از مهم‌ترین کتب تصوف فرقه چشتیه است که در قرن هشتم هجری توسط خواجه نظام الدین اولیا، نگاشته شده است. با اطلاعات مندرج در کتاب، بسیاری از مطالب مربوط به تصوف اسلامی در هند روشن می‌شود. مطالب اثر در پنج مجلد تدوین شده

تاریخ، تفسیر در تاریخ، روش‌شناسی تاریخی و جایگاه رویکردهای مختلفی از قبیل رویکرد «پوزیتیویستی» و «هرمنوتیکی» در تاریخ مطالعه شده است.

فرد و کیهان در فلسفه رنسانس

ارنست کاسیرر، مترجم: یدالله موقن؛ چاپ اول، تهران: ماهی، ۱۳۹۱، ۳۶۰ ص.

کتاب حاضر در رویکردی تاریخی - تحلیلی درباره فلسفه رنسانس و آرا و اندیشه‌های «نیکولاس کوزانوس» نوشته شده است. نویسنده در این کتاب با بینشی هنرمندانه نشان داده است که در دوره رنسانس، فلسفه، زبان، هنر و علم با هم وابستگی متقابل داشته‌اند. او همچنین درباره آگاهی فرد از خود در این دوره صحبت کرده است. کاسیرر در کتاب موضوع جبر و اختیار و مسئله سوژه - ابژه را در فلسفه رنسانس مطالعه کرده است. هدف از این مطالعه ارائه دیدگاه کلی‌نگر سیستماتیک و سمت‌گیری سیستماتیک به فلسفه رنسانس بوده است. گفتنی است مترجم علاوه بر مقدمه خود که به شرح و بیان نهضت اومانیزم پرداخته، به تأثیر واربرگ و پانومنسکی بر شیوه تاریخ‌نگاری کاسیرر نیز پرداخته است. دو ضمیمه نیز به کتاب افزوده که یکی به قلم خود کاسیرر با عنوان «چند نکته درباره پرسش نوبودگی رنسانس» است و دیگری مقاله‌ای است به قلم جان راندال با عنوان «نظریه کاسیرر درباره تاریخ»، آن‌چنان که در بررسی او از اندیشه رنسانس ارائه شده است. بیان این نکته ضروری است که مقاله اخیر به ارزیابی شیوه تاریخ‌نگاری کاسیرر می‌پردازد.

عرفان

تصوف در شمال آفریقا: مجموعه مقالات

سید حسن عصمتی بایگی، سید محمد صدر هاشمی، پروانه عروج‌نیا، سید سعید هاشمی؛ نسب؛ چاپ اول، تهران: بین‌المللی هدی، ۱۳۹۱، ۱۳۲ ص.

کتاب حاضر، در بردارنده مجموعه مقالاتی

در این مقال چگونگی تأثیرات متقابل متغیرهای مهمی چون: دین، نظام سیاسی حاکم، بازیگران خارجی و نحوه تعامل اقلیت با نظام سیاسی که به واسطه آنها بهایت از اکثریت متمایز و در نتیجه طرد شد، تحلیل می‌شود. آنگاه عقاید و آرای بهایی‌ها به همراه چگونگی شکل‌گیری نهاد‌های سازمانی و اداری آنها مطالعه شده است. در ادامه علل رشد و گسترش تدریجی بهائیت در ایران دوران رضاشاه و اوایل دوران محمدرضا شاه تشریح و رویکرد رژیم شاه نسبت به اقلیت بهایی در فاصله سالهای ۱۳۲۲ - ۱۳۵۷ شمسی تحلیل شده است. در پایان نیز دلایل شکل‌گیری بنیان‌های سیاسی اقلیت‌ها ذیل عنوان‌هایی چون «عرفی‌گرایی»، «تمرکزگرایی» و «رفتار اقلیت» مورد بحث واقع شده است. گفتنی است کتاب با تصاویری از اسناد مربوط به آن دوره مستند شده است.

خاطرات حجت الاسلام و المسلمین محمد افشاری

محمد افشاری کرونندی؛ چاپ اول، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۱، ۳۵۲ ص.

این کتاب، مشتمل بر مجموعه خاطرات حجت الاسلام محمد افشاری از دوران مبارزه علیه رژیم پهلوی در کنار حضرت امام خمینی است. اثر حاضر، با هدف روشن نمودن علل و عوامل چرایی و چگونگی نهضت عظیم انقلاب اسلامی از خلال خاطرات نگارنده تدوین شده است. اهمیت خاطرات مندرج در این کتاب به دلیل حضور نگارنده در کنار امام خمینی (ره) در نجف، فرانسه و بعد از انقلاب در ایران است. فصل اول کتاب، به زندگی نامه، معرفی خانواده و تحصیلات راوی اختصاص دارد. در فصل دوم، شخصیت امام خمینی و خاطرات مربوط به حضور ایشان در نجف شرح داده شده است. در فصل بعدی، نهضت امام (ره) و مسائل سیاسی پیرامون آن بررسی شده و فصل چهارم، به خاطرات دوران حضور امام در نوفل لوشاتو اختصاص یافته است. طی چند سفر به هندوستان، پاکستان و کشمیر

سخن گفته و در دو فصل بعدی، خاطراتی را از برخی شخصیت‌های معاصر همچون امام موسی صدر و شهدای محراب بیان کرده است. فصل پایانی کتاب، به وقایع بعد از انقلاب و دوران امامت جمعه راوی در ماهشهر، سوسنگرد و ایام دفاع مقدس اختصاص دارد.

تاریخ اسلام و ادبیات عرب در اندلس (اسپانیا)

عبدالمهدی یادگاری؛ چاپ اول، تهران: ژرف، ۱۳۹۱، ۱۳۶ ص.

موضوع کتاب حاضر، بررسی تاریخ دین اسلام و جایگاه ادبیات عرب در کشور اسپانیا است. این نوشتار، با هدف شناسایی دقیق تاریخ اسلام در کشور اروپایی اسپانیا و درک اوضاع فرهنگی و ادبی آن سامان در دوران سلطه اعراب تدوین شده است. نگارنده در این اثر، نخست تحت عنوان آشنایی با اندلس، موقعیت جغرافیایی منطقه را تشریح و علت نام‌گذاری اندلس از سوی مسلمانان را بیان کرده است. وی در ادامه، دوره‌های زندگی اعراب و مسلمانان در اسپانیا را تقسیم‌بندی نموده و آغاز جنبش فرهنگی و پیدایش شعر عربی در اندلس را بررسی کرده و در بخش دیگری ویژگی‌های لهجه عربی مردم آن سامان را تشریح نموده است. سپس ضمن معرفی برخی کارشناسان و متخصصان زبان و ادبیات عرب آنلسی در جهان عرب و اسلام، زندگی شاعران عرب نام‌آور در اندلس را شرح داده و چهره‌های تمدنی در منطقه را برشمرده است. وی در بخش‌های پایانی کتاب، براساس «طبقات الاطباء و الحکماء» حکیمان و طبیب‌های آندلس را معرفی نموده و شهر قرطبه را به اجمال به مخاطب شناسانده است.

فقه

مقایسه منابع و روش‌های فقه و حقوق: گفتگو با جمعی از اساتید حوزه و دانشگاه

سیف الله صرامی؛ چاپ اول، تهران: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۱، ۵۴۰ ص.

گفتگویی با جمعی از اساتید حوزه و دانشگاه درباره رابطه و مقایسه فقه و حقوق و تداخل این دو علم با یکدیگر در داشتن مسائل مشترک و مبانی نزدیک به هم است. در این نوشتار دیدگاه‌های برخی از صاحب‌نظران عرصه‌های فقه و حقوق در زمینه روابط بین فقه و حقوق در منابع و روش و اعتبار هر یک از آنها منعکس شده است. در گفتگوی انجام شده با اساتید مورد نظر به بحث در مورد مبانی، ملاک‌ها و اعتبار منابع و روش‌ها در فقه و حقوق پرداخته شده و منابع هر یک از آنها اعم از قرآن کریم، سنت، عقل، عرف و اجماع و منابع مشترک و اختصاصی آنها بررسی شده و ماهیت هر یک از این منابع و کارکردها و حجیت آنها و جایگاه این منابع مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در ادامه به مقایسه این منابع و روش کار در فقه و حقوق از منظر صاحب‌نظران این دو رشته علمی اشاره شده و جایگاه و مبانی روش‌های علوم نقلی از لحاظ معنایی، مصداق و پیش‌فرض‌ها مورد شرح و بررسی این اساتید قرار گرفته و دیدگاه‌های فقهای شیعه و اهل سنت در مورد منابع فقه و حقوق نیز عنوان شده است.

بایدهای نماز به ضمیمه خلاصه‌ای از سه عامل انحراف دانشمندان در حوزه دین

محمدعباس عطایی اصفهانی؛ چاپ اول، قم: حضرت عباس، ۱۳۹۱، ۱۹۶ ص.

مجموعه مباحثی در مورد ابعاد فقهی، اخلاقی، تربیتی و عرفانی نماز است. در این کتاب در قالب سوال و جواب به بیان مسائلی در مورد نماز با استفاده از آیات قرآن و روایات معصومین پرداخته شده است. در این مسایل به اموری مانند علت واجب بودن خواندن نماز به زبان عربی، ذکر بودن آن، بازدارندگی نماز از فحشا و منکرات، منظور از به یاد خدا بودن در حال نماز، چگونگی تحصیل خضوع و خشوع در نماز، تبعات خطرناک دنیوی و اخروی ترک نماز، آثار معنوی نماز و نسبت بین عبودیت با نماز اشاره شده و برخی از شبهات رایج امروزی در مورد آن پاسخ داده شده است.

شرح حال

رایت دین: بررسی اندیشه و رفتار سیاسی آیت‌الله العظمی بروجردی

علی اکبر عالمیان؛ چاپ اول، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۱، ۵۳۰ ص.

کتاب حاضر، یکی از موضوعات «طرح تدوین تاریخ انقلاب اسلامی» است که در مرکز اسناد انقلاب اسلامی تهیه شده و موضوع آن بررسی اندیشه و رفتار سیاسی آیت‌الله العظمی بروجردی است. این اثر با هدف واکاوی اندیشه، زوایا و ابعاد زندگی آیت‌الله بروجردی به‌ویژه مواضع سیاسی ایشان، با توجه به مدارک موجود و مستندات تاریخی منتشر شده است. مطالب کتاب در پنج بخش کلی و با زبانی ساده و روان تدوین شده و در پایان کتاب از مباحث و تحلیل‌ها نتیجه‌گیری شده است که نشانگر نقش و اهمیت جایگاه آیت‌الله بروجردی در عرصه سیاست است.

شیخ آقابزرگ تهرانی: نامه‌ها، مقالات و آثاری از شیخ آقابزرگ، و مباحث و مطالبی درباره وی

علی اکبر صفری؛ چاپ اول، قم: موسسه کتابشناسی شیعه، ۱۳۹۱، ۸۸۰ ص.

مروری بر زندگی، شخصیت علمی و پژوهشی و آثار علمی شیخ آقابزرگ تهرانی است. در این اثر دیدگاه‌های برخی از علمای معاصر در مورد شخصیت علمی شیخ آقابزرگ تهرانی و تلاش‌های علمی ایشان در عرصه‌های مختلف به‌ویژه در زمینه تراجم و معرفی آثار و علمای بزرگ شیعه و تلاش‌های شیخ آقابزرگ تهرانی در زمینه کتاب‌شناسی و تاریخ علوم اسلامی گردآوری شده است. نویسنده مجموعه مقالاتی در مورد ابعاد مختلف شیخ آقابزرگ تهرانی به زبان‌های فارسی و عربی گردآوری شده است. در این مقالات اشعاری در مدح شیخ آقابزرگ تهرانی، زندگانی علمی ایشان، مراتب علمی وی، سیره اخلاقی و معنوی ایشان، سفرهای علمی وی به نقاط مختلف ایران و کشورهای اسلامی

معرفی گزارشی

حکم حکومتی، ضوابط صدور حکم حکومتی و قلمروی آن اشاره و الزامات فقهی، قضایی، سیاسی و اجرایی آن را بیان کرده است.

تعارض اخلاقی و دانش اصول فقه: بازخوانی ظرفیت‌های اصول فقه در حل تعارضات اخلاقی

حسن یوسیلیکی؛ چاپ اول، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۱، ۲۹۶ ص.

این کتاب با دو هدف به انجام رسیده است: نویسنده نخست به ارائه بحثی تفصیلی از ابعاد مسئله تعارض اخلاقی و رویکردهای مختلف فیلسوفان اخلاق به موضوع شناسی و حکم‌شناسی این مسئله مهم در حوزه تفکر اخلاقی پرداخته و سپس به تبیین جستارگشایی از مسئله تعارض اخلاقی برپایه جغرافیای مباحث اصول فقه شیعه و ارائه بحثی تطبیقی و مقایسه ادبیات اصول فقه و نوع مواجهه علمی اصولیان ما با مساله‌های مشابه در چارچوب علم اصول پرداخته است. نویسنده سعی دارد در تشخیص خوب از بد در گزاره‌های اخلاقی از قواعد علم اصول فقه بهره گرفته و به عنوان مثال از قاعده اجتماع امر و نهی مسئله حسن و قبح عقلی به تفسیر این مسائل بپردازد.

حدیث‌شناس جامع (مروری بر زندگی و آثار علامه مجلسی)

حسن طارمی؛ چاپ اول، تهران: همشهری، ۱۳۹۱، ۱۶۴ ص.

موضوع کتاب حاضر، مروری بر زندگی، احوال و افکار و آثار علامه مجلسی است. این اثر، سی و ششمین دفتر از مجموعه «اندیشمندان ایران و اسلام» است که با هدف آشنایی نسل جوان با بنیان‌گذاران ایرانی و اسلامی فرهنگ و تمدن بشری منتشر می‌شود. مطالب این دفتر در پنج فصل تدوین یافته که طی آن گزارش تقویمی از زندگی علامه، روزگار و زادگاه مجلسی، کارنامه علمی و اجتماعی، آثار و شاگردان و شرح بحارالانوار تبیین و بررسی شده است. زبان نگارش اثر، روان و علمی - تحلیلی است.

تقیه از منظر فقاقت، تاریخ و سیاست

علی بنایی؛ چاپ اول، قم: نور مطاف، ۱۳۹۱، ۲۹۶ ص.

رویکردی فقهی، تاریخی و سیاسی به مساله «تقیه» است. انگیزه اصلی نگارنده در این پژوهش، بررسی فقهی و تاریخی تقیه و آرایه پیامدهای سیاسی آن برای جامعه دینی است. در بررسی‌های این کتاب، ضمن واکاوی ریشه‌های اجتهادی تقیه، وجوه مختلف آن نیز بررسی شده است. ضرورت‌ها و ظرفیت‌های تقیه موضوع فصل نخست کتاب است. در فصل دوم پس از بررسی مفهوم لغوی و اصطلاحی تقیه، دیدگاه‌های علمای شیعه و سنی مورد توجه قرار گرفته است. در فصل سوم اقسام تقیه بررسی شده و در فصل چهارم تقیه از دوران انبیای بزرگ تا دوره معاصر بیان شده است. در فصل پنجم ادله تقیه، ملاک‌ها و احکام مختلف آن مطرح شده است. در فصل ششم از احکام تقیه و در فصل هفتم چند مسئله فقهی و کلامی بحث شده است. در فصل پایانی تقیه در عصر حاضر کاوش شده است.

احکام حکومتی

نعمت‌الله یوسفیان؛ چاپ اول، قم: زمزم هدایت، ۱۳۹۱، ۱۰۴ ص.

بررسی ابعاد فقهی حکم حکومتی و اختیارات ولی فقیه در این زمینه است. در این نوشتار ضمن بررسی معنای حکم و اقسام آن، به ماهیت حکم حکومتی و تفاوت احکام اولیه و ثانویه با آن اشاره شده و ویژگی‌های حکم حکومتی مانند ولایی بودن آن، مصلحت محوری، تغییرپذیری، گستردگی حوزه شمول، لازم‌الاجراء بودن آن بر همگان و حاکمیت داشتن حکم حکومتی بر سایر احکام بیان گردیده است. در بخش اصلی کتاب نویسنده به تبارشناسی حکم حکومتی اشاره کرده و نمونه‌هایی از صدور چنین حکمی در زمان معصومین ارائه نموده و بدین وسیله مشروعیت و مبانی دینی و قانونی آن را تبیین نموده است. وی در ادامه به مبانی فقهی

به جهت گردآوری اطلاعات علمی در مورد زندگی علمای شیعه و آثار آنان، معرفی برخی از کتاب‌های ایشان به ویژه کتاب «الذریعة الی تصانف الشیعه»، اجازات علمی ایشان، رساله‌های وی، تقریض‌های صورت گرفته بر آثار ایشان و مطالب متفرقه دیگری در مورد شأن و شئون این عالم شیعی ارائه شده است.

شیخ بهایی مخزن اسرار سیر و سلوک

علی صدرايي خويي؛ چاپ اول، قم: خويي، ۱۳۹۱، ۲۰۸ ص.

مروری بر زندگی و شخصیت شیخ بهایی و واکاوی زوایای مختلف فکری و شیوه‌های علمی و عملی ایشان در علوم مختلف اسلامی است. در این نوشتار با مراجعه به آثار مختلف شیخ بهایی به بررسی روش‌شناسی ایشان در فقه، تفسیر، کلام، حدیث و عرفان پرداخته شده و ابعاد مختلف فکری وی معرفی گردیده است. نویسنده معتقد است که شیخ بهایی افق‌های جدیدی را در علوم مختلف ایجاد کرد و دیدگاه‌های ابتکاری در ریاضیات، مهندسی، معماری و سایر علوم طبیعی، عقلی و نقلی ارائه نموده است که جای آن دارد پژوهش‌های گسترده‌ای در این زمینه از سوی عالمان مسلمان در رشته‌های مختلف اسلامی صورت گرفته و زوایای علمی ایشان مورد شناسایی دقیق قرار گیرد.

کلام

تشیع و مدرنیته در ایران معاصر

تدوین گروه تاریخ و اندیشه معاصر؛ چاپ اول، قم: مرکز انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۱، ۳۲۰ ص.

مجموعه مقالاتی در زمینه نسبت بین تشیع و مدرنیته در دنیای مدرن امروز است. در این نوشتار ضمن مطالعه نظام سیاسی شیعه و قوانین آن، به مقایسه این قوانین با ابعاد مختلف مدرنیزاسیون پرداخته شده و مقالاتی از برخی از صاحب‌نظران در حوزه فلسفه و فقه سیاسی در این زمینه ارائه گردیده

است. در همین راستا مباحثی در مورد سطح عینیت‌پذیری مشروعیت در قانون‌نگاری در فقه سیاسی شیعه، تلاش مشروطه‌خواهان برای تأمین مشروعیت حکومت، سطح کارآمدی نظام اسلامی در ایفای مسئولیت‌ها و پذیرش انواع تصدی‌های دولتی، مفهوم قدر و مقدور و مراتب آن، حوزه کاربرد مفهوم قدر و مقدور در فقه سیاسی شیعه، سیر تکامل جامعه ایران در سایه مکتب تشیع و مواجهه آن با غرب مدرن، رابطه استعمار با مدرنیته و نتایج تجدد از نوع غربی در دنیای امروز مطرح شده و مقالاتی در این موضوعات به نگارش درآمده است.

اسماعیلیان آقاخان

سید محسن موسوی گرمارودی؛ چاپ اول، تهران: امیرکبیر، ۱۳۹۱، ۳۴۴ ص.

موضوع کتاب مصور حاضر، شرح تاریخ اسماعیلیه و امامان‌شان و بررسی و تحلیل تاریخ آقاخان‌هاست که در دو قرن اخیر امت اسماعیلیان نزاری را عهده‌دار بودند. بررسی زندگی آقاخان‌ها از نظر مذهبی، سیاسی، سیره‌نویسی و تاریخ‌نگاری اهمیت دارد. زبان و سبک نگارش اثر روان و تحلیلی است. بخش اول مطالب کتاب به تاریخ اسماعیلیه از ابتدا تا عصر آقاخان‌ها اختصاص دارد. نویسنده، در این بخش تلاش کرده تاریخ اسماعیلیه را به طور مختصر بیان کند. در بخش دوم زندگی‌نامه و احوال و سرگذشت آقاخان‌ها به صورت جامع و مفصل شرح داده شده است. هدف از نگارش این اثر، شناخت اسماعیلیان آقاخانی است.

گفتگوهای همایش مبانی فلسفی علوم انسانی

محمود نمازی؛ چاپ اول، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۱، ۲۶۴ ص.

گفتگوهایی با برخی از اندیشمندان معاصر در مورد بایسته‌های اسلامی‌سازی علوم انسانی و تولید علوم انسانی اسلامی است. در این اثر دغدغه‌های برخی از صاحب‌نظران علوم اسلامی و انسانی در مورد تنگناهای علوم

انسانی و نقد مبانی مربوط به آن منعکس شده و راهکارهایی که آنان برای اسلامی‌کردن علوم انسانی و خارج‌کردن مبانی فکری غرب از این علوم ارائه کرده‌اند بیان شده است. در همین راستا گفتگوهایی با برخی از این اندیشمندان در مورد نقشه راه تولید علوم انسانی اسلامی، بررسی جایگاه علم دینی، اسلامی‌سازی علوم انسانی در دانشگاه‌های ایران، ویژگی‌های یک محقق در عرصه پژوهش در زمینه علوم انسانی اسلامی، بررسی حقیقت جامعه و نقد اومانیسم در علوم اجتماعی، چگونگی برخورد اندیشمندان جامعه اسلامی با علوم انسانی، گرایش سکولار در علوم انسانی، بررسی ورود علوم انسانی غرب به ایران و چپستی علوم اجتماعی و انسانی صورت گرفته است.

مجموعه مقالات کنگره گفتمان مهدویت

جمعی از نویسندگان؛ چاپ اول، قم: چلچراغ، ۱۳۹۱، ۵۸۰ ص.

مجموعه مقالاتی در مورد ابعاد مختلف مهدویت است که در کنگره گفتمان مهدویت ارائه شده است. در این مقالات به موضوعاتی مانند: آسیب‌شناسی جامعه منتظر، فرقه‌های انحرافی در زمینه مهدویت، بررسی پدیده توقیت درباره انتظار موعود، رشد اخلاقی بشر در زمان ظهور، مقایسه شخصیت موعود مسیحی و شیعی، علاقه هالیوود به سوزه مهدویت، دکترین‌های سیاسی و اجتماعی در موضوع امام مهدی، آسیب‌شناسی فرهنگ زمانه در موضوع مهدویت، بررسی ویژگی‌های شخصیت مدعیان مهدویت و زمینه‌های پیدایش آنان در جامعه، چپستی و چرایی سلامت در عصر مهدوی، ویژگی‌های عصر ظهور، آموزه مهدویت و نسبت آن با پدیده جهانی شدن و تحلیل از برخی از دروغ‌پردازی‌ها در این زمینه اشاره شده است.